

Fremstilling af et vist Selskabs Stilling til den. Det er nu ingenlunde ligegyldigt paa det første Stadium af Lovgivningsveien af en Sag, hvorledes vedkommende Personer, vedkommende Partier og Ansøuelser stilles frem, om de stilles historisk rigtigt i deres Forhold til Sagen eller ikke, og derfor er det, at jeg skal tillade mig at yttre et Par Ord om den historiske Fremstilling af det bekjendte Selskabs særegne Stilling til denne Sag, som den ærede Forslagsstiller har antydet. Jeg har den Fordeel af, at jeg ikke har faaet Ordet, før nu, at jeg har den ærede Forslagsstillers Ord trykte for mig, saa jeg er overbevist om, at jeg ikke kan komme til at gjøre ham uret. Han sagde nemlig, at da han for 10 Aar siden begyndte at træde ind i det offentlige politiske Liv, da stillede og de Betæneligheder sig op for ham med Hensyn til at gaae ind paa Landbosforholdene, med Hensyn til at virke frem til en Udvikling af Landbosforholdene, og efterat han havde anført disse Betæneligheder, saa sagde han, at det var fornemmelig dem, som bevægede ham „dengang disse Spørgsmaal bleve reiste, til ikke at indtræde i det Selskab, som dannede sig, for at fremme disse Forholds Udvikling. Kampen begyndte snart, Lidenskaberne blussede op mere og mere paa begge Sider“ o. s. v. Altsaa lægger den ærede Rigsdagsmand Selskabets Dannelse og Drettelse til samme Tidspunkt i Historien, hvori Landbospørgsmaalet blev reist; men dette er netop en meget urigtig Opfatning (Hør!) og Fremstilling. Den Første, der, mig bekjendt, af den nulevende Slægt udtalte sig om Uffeligheden og Nødvendigheden af en Evangslov for Fæstegodssets Overgang til Selvsøiendom, — den Første, der, mig bekjendt, udtalte dette, var i 1835 den daværende Professor i Statsøkonomien ved Kjøbenhavns Universitet (Professor David); kort forinden den roeskildste Stænderforsamling traadte i Live, gav han, i det Blad, som han dengang udgav, en Fremstilling af de Sager, som han fortrinsvis meente burde tages for i denne første roeskildste Forsamling, og blandt de Sager, han nævnte som de meest paastrængende, fremhævede han, at man ventede, at et Lovudkast vilde blive forelagt om Retsfor-

holdet mellem Godseier og Fæstebonde, og at man navnlig ventede, at der vil blive foreskrevet bestemte Regler, efter hvilke det vil blive muligt for Fæstebonden at tilkjøbe sig sin Gaard til fri Eiendom eller til Arvesæfte. Det var første Gang, jeg saa den Tanke udtalt, og jeg maa tilstaae, at, strax da jeg læste den, overraskede den mig; jeg kunde ikke forsonne mig med den, idet disse Forhold dengang vare mig nye og ukjendte, men jeg er senere ved fortsat Omgang med disse Forhold kommen til at erkjende, at den ærede Professor havde fuldkommen Ret. Det var i 1835 han udtalte dette som en af de meest paastrængende Sager, jeg kunde altsaa ikke troe, at han 15 eller 16 Aar senere kunde komme og sige, at den ikke skulde være paastrængende. Den ærede Professor i Statsøkonomien have vi idag hørt udtale sig om det samme Spørgsmaal, nemlig den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns 5te District (David), og det forekommer mig, at han ikke var fuldt saa ivrig eller ansaae den Sag for fuldt saa paastrængende nu som for 15 Aar siden, men jeg hørte dog, at han ingenlunde erklærede sig imod den i sin Heelhed betragtet, og det, forsikrer jeg, glæder mig. Denne Mand var altsaa, forsaavidt jeg veed, den Første heri Landet, der udtalte sig for en Evangslov om Fæstegodsset, og nu sammentraadte de roeskildste og senere de viborgske Stænderforsamlinger den ene Gang efter den anden, og bestandig fremkom der fra selve Bøndestanden til disse Stænder Petitioner om Fæstets Overgang til Selvsøiendom; dengang skulde man ikke kunne sige, at Klagen udenfor denne Stand indskjød dem noget Saadant; det var soleklart, at hine Petitioner kom umiddelbart fra Bøndestanden selv, thi jeg veed ikke, at Klagen udenfor denne Stand dengang lagde an paa særligt i politisk Henseende at ophylse eller belære Bøndestanden. Dengang var der en Mand, der senere har gjort Meget for denne Sags Fremme, som var Medlem af den roeskildste Stænderforsamling (Bang), og som endelig tog alvorlig fat paa denne Sag, forat overbevise Petitionerne om, hvor urimeligt, uretfærdigt og umuligt det vilde være at give en saadan Lov, og dermed meente han, at have affærdiget den Sag